

## Words Found More Added

Da Jytte Høy i 2007 stoppede som rektor for Det Jyske Kunstakademi i Århus, fik hun Marcel Prousts store romanværk *På sporet efter den tabte tid* i afskedsgave. Hun tog værket med sig til Berlin, hvor hun havde en atelierlejlighed, og det efterfølgende år brugte hun på at læse Proust og vente på impulser til at genoptage sit eget kunstneriske arbejde. Det intense samvær med romanen var som at have fundet en følgesvend, som gav hende en fornyet forståelse af, hvad detaljer betyder og hvordan tiden kan strækkes ud og trækkes sammen igen. I Prousts roman rejser man i metaforisk forstand ud ad lange strækninger, hvor landskabet ikke forandrer sig synderligt og hvor man fristes til at sætte farten op. For så at ankomme til underbart koncentrerede steder, hvor man bare ønsker at sætte tempoet ned. Fordi værket udfolder sig over så mange sider, får dets persongalleri ekstra mulighed for at udvikle sig og vise nye dimensioner eller facetter. ”Proust lærte mig at skrive”, siger Jytte Høy. Det er måske sat på spidsen, eftersom Jytte Høy også altid har brugt skriften som et kunstnerisk materiale, og faktisk er en fremragende skribent, men sikkert er det, at Proust gav hende en fornyet tilskyndelse til at skrive og til at bruge skriften som materiale i sit på én gang stramme, dybt sensitive og præcise værk.

Jytte Høy har to spor som læser. Hun læser som alle andre for at slappe af og underholde sig, men hun læser også skønlitteratur som en del af sit kunstneriske arbejde. Litteraturen er en uundværlig kunstnerisk samtalepartner for hende.

Arbejdet med projektet *Words Found More Added*, som tidsmæssigt spænder fra 2011-2024, har nu krystalliseret sig til nærværende 3 serier x 7 værker, som går i dialog med 21 udsagn fra 20 litterære værker.

## Dogmer

For projektet har Høy opstillet følgende dogmer: Når det litterære værk, som hun vil arbejde med, er fundet vælger hun én sætning fra det. Kravet til sætningen er, at den skal kunne stå på én linje på et A4-ark og at den skal generere følelser og billeder hos læseren. Det skal med andre ord være en god sætning, der også pirker til hende selv, som var det en sten i skoen. Slutteligt er det et ekstra plus, men ikke en præmis, hvis sætningen siger noget essentielt om hele det litterære værk.

Næste udfordring er, at Jytte Høy skal svare på sætningen med sin egen sætning og med et rumligt værk. Svaret på den lånte kan have vidt forskellig udformning. Det kan være en *one-liner*, præcist og hårdt skruet som en tennisserv, eller den kan have et mere kontemplativt, medsansende eller undersøgende udtryk. Ikke sjældent er der en del dobbelttydigheder i svarene. Selv om de ofte er rappe, Høys replikker, og på den måde fortæller noget om hendes eget kunstneriske temperament, er arbejdet med at finde det adækvate svar ikke en hurtig proces for hende.

Det tredje ben i konceptet er det fysiske værk, som både forholder sig til den lånte sætning, Høys svar og hele det litterære værk, men jo på visuelle, rumlige og materielle præmisser. Disse værker har vidt forskellige former, fra et lydværk, over fotografier og til større installationer.

Jytte Høys omgang med de kanoniserede litterære værker er på én og samme tid dybt respektfuld og slagterhundefræk: Hun snupper en sætning og svarer ovenikøbet på den, både med ord og et kunstværk. Når hun læser skønlitteratur i arbejdsammenhæng er hun optaget af at afkode de

litterære motorer, undersøge hvilke systemer teksterne arbejder med. Alle værker er, uanset oprindeligt sprog, citeret på engelsk, ligesom hendes svar også er på engelsk.

## 20 litterære værker

20 litterære værker står på spring, med hver deres rige verden. Man vil kende flere af værkerne af navn, nogle vil have læst mange af dem, andre færre. Læsningen kan være præsent eller fortabe sig som en fornemmelse, en erindring om en stemning, en tone, en særlig karakter, man hæftede sig ved, eller forfatterens historie. Hun, der læste Baudelaire som ganske ung, havde en anden oplevelse end hende som nu læser ham i en sen alder. Selv husker jeg bedre det romantiske møde med franskmanden i vinmarken som reciterede *Spleen*, end jeg husker selve digtet. Sådan er det også med litterære oplevelser, de klitrer steder og stemninger til sig og er på den måde både noget, vi kan dele med andre og ganske individuelle.

Den ældste tekst, Jytte Høy har udvalgt er Sapphos fragmenter, her i den canadiske digter Anne Carsons oversættelse. Sappho (født 630 f.v.t.) skrev på oldgræsk (en æolisk dialekt). Alligevel er de fragmenter, der er bevaret af hendes efter sigende 9 papyrusruller store værk, så friske som var de skrevet i går. Nyeste tekst er Herta Müllers roman *Alt hvad jeg har, bærer jeg hos mig*, 2009 (*Atemschaudel / The Hunger Angel*). Herta Müller er født i 1953 i Rumænien, hun tilhørte det tyske mindretal og voksede op under et nådesløst kommunistisk diktatur. Kort før murens fald undslap hun, og siden har hun levet i eksil i Tyskland. Mentalt har sproget altid været hendes eksil eller tilflugtssted, og hun har på mange måder udviklet et særsprog for de erfaringer, hun og hendes ligesindede gjorde sig under diktaturet.

Mange af værkerne er store klassikere som *Til Fyret*, 1927 (*To the Lighthouse*) af Virginia Woolf og Marcel Prousts *På sporet efter den tabte tid*, 1913-27 (*À la recherche du temps perdu / In Search of Lost Time*). Ligesom disse forholder flere af værkerne sig filosofisk til tid og rum. 3 værker har rod i den franske Oulipo bevægelse ("værksted for mulig litteratur" - en sprogeksp eksperimenterende gruppe af forfattere og matematikere, grundlagt i 1960, hvis stil helt tydeligt tiltaler den systemtænkende Jytte Høy). Flere af bøgerne arbejder med fragmentet eller digtet og gennemgående er de ret komplekse, filosofiske og seriøse. Alligevel finder man hos de fleste også den uforlignelige, nogle gange undspillede, humor, som er så karakteristisk for Jytte Høy. Og hvor patos, som f.eks. hos Baudelaire's "Spleen LXXVIII" (fra *Les Fleurs du Mal*, 1857), får fuld skrue med "I am a cemetery loathed by the moon." replicerer Høy med både schwung og neonlysets storbyblussende regnvåde realitet: "I am the moon pissing in your backyard."

## Den grønne stråle

Jules Vernes *Den grønne stråle*, 1882 (*Le Rayon-Vert / The Green Ray*), er en mindre kendt og kurios kærlighedshistorie. Den grønne stråle er et optisk fænomen i form af et blink eller stråleformet lys, som af og til kan opstå når solen passerer horisonten. I romanen har Verne opdigtet en skotsk mytologi om fænomenet, som siger: Når den grønne stråle viser sig, får man indsigt i sit eget og ens medmenneskers hjerter. I fortællingen er to brødre på rejse til Skotlands Vestkyst og Hebriderne med niecen, Helene, som de forsøger at få afsat til en medrejsende videnskabsmand. Niecen insisterer dog på at se den grønne stråle først. Mange forsøg på at se strålen forhindres imidlertid af videnskabsmanden. Slutteligt støder en kunstner til deres selskab. Da den grønne stråle omsider viser sig, er niecen travlt optaget med at se ind i øjnene på kunstneren, og får derfor slet ikke set strålen, men derimod kærligheden.

Jytte Høys svar til den frustrerede Helenes udsagn (efter endnu et forpurret forsøg): 'My horizon has gone!' she exclaimed" er ordet "SPACETIME". Fra frustrationen over at vente på at en lille vertikal linje skal indfinde sig på horisontens lange linje, slår Jytte Høy bogstavelig talt STORT ud med armene og peger på at rummet kombineret med tiden er uendeligt meget større end som så.

Høys billedværk er et fotografi af havet, hvor den nedgående sol akkurat dækkes af en forbipasserende supertanker. Som der i fortællingen ventes på den grønne stråle, forestiller jeg mig, at Jytte Høy har ventet forgæves mange gange, før netop dette omvendte øjeblik, hvor solen er helt dækket af båden, om hvilken der til gengæld radierer et magisk gyldent lys, indfandt sig.

### **Til fyret**

Jytte Høy arbejder ud fra en stærk følelse af logik og med et vågent sanseligt apparat. Hun opstiller spilleregler som hun til dels holder, men hendes værker tænkes ikke frem, hun finder dem nærmere i en undersøgende og intuitiv proces. Det intuitive og det intellektuelle er formodentlig ikke til at skille ad i Jytte Høys tilfælde. Det ene øjeblik sidder hun langt inde i forfatterens tekstværker, det næste traver hun rundt om sig selv efter et svar. Pludselig en dag ser hun f.eks. at det billedkunstneriske svar er lige foran næsen på hende, bordbenene har stået i atelieret i årevis, ligesom bundtet med metalwire, som hun stædigt har flyttet med sig. Nu finder de hinanden som et værk, et svar på Virginia Woolfs "'Think of a kitchen table then', he told her, "'when you're not there'". Det er den unge Andrew, som forklarer maleren Lily Brisco, hvad hans far, patriarken og filosofen Mr. Ramsay egentlig laver. Høys værk er et cirkelrundt bundt metaltråd, som mimer formen på et bord eller en fuldmåne. Det viser sig at de to bordben passer perfekt ind i cirklen. Nu danner de et forunderligt og gådefuldt tegn, som sammen med Høys eget gådefulde svar: "Four legs on the floor (table). One leg on the table (chicken). Moonlight." peger anelsesfuldt tilbage på Woolfs lige så gådefulde sætning.

### ***Røds selvbiografi***

Anne Carsons lærde, frit billedtænkende forfatterskab og i særdeleshed *Røds Selvbiografi* (*Autobiography of Red*) fra 1998 har en særlig betydning for Jytte Høy. Sætningen lyder: "All over the world the beautiful red breezes went on blowing hand in hand." Svaret fra Jytte Høy er: "At the edge of the world they turned blue."

Det rumlige svar består af en buk, der bærer en smal metalliste. I listens længde løber en snor, som fortsætter og hænger ned fra hver ende. Snoren er lidt længere i den ene side end i den anden. Den er rød i det vandrette forløb, altså det forløb, der følger listen, blå i de længder, der hænger ned. Den blå farve fremhæves også ved at snoren i hver side ender i en blå kegle, der hænger som et lille spyd med spidsen nedad.

Der sker noget i kroppen, når man står foran det værk. Det er som en fysisk ligning, der går op i mødet mellem tekst og objekt. En særlig følelse af tilfredshed. Hvorfor? Fordi den røde blæst blæser langs listen, og falder fra et hjørne og bliver blå. Fordi den ene kegle trækker lidt længere ned end den anden, men du ved ikke hvorfor. Fordi ordet blue også betyder melankoli og der er noget melankolsk over de to lodder, der hænger så ensomt der for enden af listen. Fordi du selv har to hænder, som hænger for enden af dine arme og ind i mellem føles de som to blå kegler, du næsten ikke kan løfte. Fordi den røde linje er mild og præcis. Anne Carsons røde vinde kunne i princippet

strømme uendeligt, men Jytte Høys egen sætning stopper flowet med en lukket konstatering. Fordi værket er så superenkelt; i et snuptag kan det pakkes sammen, det er bare en buk, en liste, et stykke snor, lidt farve og to kegler, og alligevel folder det et helt landskab ud.

### Den tabte tid

Fra Marcel Prousts store romanværk har Jytte Høy valgt den allermest kendte sætning, den sætning, der endte med at blive åbningssætningen: "For a long time, I went to bed early". Romanens fortæller går tidligt til ro, for det er i sengen, vuggende mellem søvn og vågen, at han får den eftertragtede adgang til erindringerne om fortiden, hele den verden der var og som han arbejder med at genskabe i romanens form. Samtidig peger denne tidlige gåen til ro også på romanens urscene, hvor fortælleren som barn ligger på sit værelse og venter på sin mors kys. Ligesom den peger på forfatteren, Marcel Proust, som fik et rum beklædt med kork så han kunne hvile lydligt uforstyrret og mere astmabeskyttet i sin seng og skrive. Sætningen udmærker sig i øvrigt ved at være kort; Proust er den lange sætnings mester, hvor indskud kan følge indskud, indtil man bliver helt svimmel. Jytte Høys svar peger på værket som et perpetuum mobile, altså en form for evighedsmaskine med et døgn der kører rundt og bider sig selv i halen: "Early Morning Late Night Late Morning Early Night".

Om det er tidlig morgen, sen aften, sen morgen eller tidlig aften gør i virkeligheden ingen forskel, når man arbejder i et vinduesløst korkværelse på at få sit værk til at indhente tiden, som Proust gjorde indtil han den 18. november 1922 døde fra sidste del af manus, der stadig var fuldt af de rettelser, han skribede på enhver ledig kant.

Det fysiske værk består, som flere af Jytte Høys værker, af en base eller sokkel-erstatning i form af en sort buk og på den hænger en grå glasblæst metalring, hvor hendes sætning er fræset ind, både på indersiden og på ydersiden. Ringen fuldender døgnets lukken sig om sig selv samtidig med at den også minder om et tøndebånd. Man får en kropslig impuls til at løfte den ned fra bukken, det virker nærmest som om den bare hænger og venter på at du sætter den i gang.

### Intet svar

Som nævnt tidligere er der mange måder at svare på. Den franske forfatter Jacques Roubauds værk *Noget sort* (*Quelque chose noir / Some Thing Black*) fra 1986 satte dog Høy stolen for døren. Værket er en række tekster, digte, fragmenter og refleksioner skrevet i tiden efter at Roubaud mistede sin 31 år unge hustru, fotografen Alix Cleo Roubaud (1952-1983). Hun døde af en blodprop i lungerne. Sætningen som Høy ikke kan komme udenom lyder: "You were dead. and this did not lie." Overfor den døde krops faktum er der ingen løgn, ingen mulige omskrivninger, der er bare et uoverkommeligt, uimodsigeligt nærvær af fravær. En hånd hvis fingre blodet staser op i. Helt nøgternt "som lidt guinness på bunden af et glas", "intet sprogspil kunne rokke ved denne vished. din hånd der hang ud over sengekanten", skriver Roubaud inde fra sorgens altomfattende lammelse, hvor skriften (rent grafisk) er fuld af huller og hvorfra der heller ikke kan begyndes med stort. Overfor Roubauds udsagn har Jytte Høy svaret: "No words found". Et ret præcist svar som også forholder sig til hele værket, hvor der netop kæmpes med at finde ord og hvor troen på sproget og digtekunsten er gået sønder.

Ikke mindst på den baggrund, dødens uimodsigelighed og den hårde sorgs sprogløshed, er Jytte Høys rumlige værk bevægende. Værket er et kropstort tredimensionelt kranie bygget af 230

galvaniserede jernelementer. Et kranie er det, der bliver tilbage, uanset hvordan vi ser ud, hvem vi er, hvor meget vi lyver eller forstiller os. Hvorfor begive sig ud i at konstruere et kranium med forskellige længdestykker og vinkelstykker? Når man står overfor værket mærker kroppen den vedholdende kraftudfoldelse, det er at opbygge en mening efter at døden har ramt. At konstruere en ny struktur, møjsommeligt udenom eller rundt om et tomrum. Værkets insisteren på at skabe en form, at bygge ud i det tomme rum, er en overrumplende cadeau til matematikeren Roubauds sorgværk og er i sig selv et monumentalt og usentimentalt sorgværk.

## Hello Everybody!

“In the world, there are doors.” Linjen kommer fra den franske forfatter, tænker, professor Hélène Cixous’ bog *Stigmata* fra 1998. Cixous er kendt for at have udviklet en *écriture féminine*, en skrift som afspejler det kvindelige subjekt. Jytte Høy svarer: ”Hello Everybody!”. Jytte Høys værk-svar er dels et frimærke med samme udsagn: ”Hello Everybody!”, dels samme sætning skrevet i neon. Både sætning, svar samt det fysiske svar danner en aktiv og bevægelig triade. Der er døre i verden, døre kan åbnes, man kan råbe: Hallo allesammen! Et frimærke sættes på et brev, et *hallo* råbes fra den ene ende af verden til den anden, passerer gennem dørsprækkerne.

Men, når man åbner døren til det værk, der citeres fra, viser der sig en anden dybt eksistentiel fortælling. I *Stigmata* fortæller forfatteren om et initialt traume. Cixous er født i Algeriet af jødiske forældre og lever sine første år dér. Da hendes far under krigen bliver indkaldt til militæret får familien og den da treårige Hélène adgang til Cercle Militaire, en aflukket have for officerer. For barnet føles det som er hun blevet lukket ind i Paradisets Have, men da hun nærmer sig de andre (lyshårede) børn på gyngerne, erfarer hun at hun alligevel ikke har adgang til fællesskabet. Ivrig efter at være med lytter barnet til de andre børns samtale: ”There must be a key, a password, a code, a shibboleth.” Da hun opsnapper at de taler om ”stamps” bliver hun lykkelig, for i hendes intellektuelle hjem er der frimærker fra hele verden. Reaktionen fra de andre børn er imidlertid at hun er en jødisk løgner og at alle jøder er løgnere. Barnet efterlades i det uløselige dilemma: At krybe tilbage med frimærkerne og underlægge sig de andre (ydmyge sig selv og sit folk), eller ikke vende tilbage med beviset (frimærkerne) og derved bevise at hun er en løgner (ydmyge sig selv og sit folk).

Jytte Høys sætningssvar: ”Hello Everybody!” viser sig også at komme fra Cixous’ hyper intertekstuelle værk, blot som et citat fra den russiske digter Marina Tsvetaeva (1898-1941). På den måde handler hele Jytte Høys værk, lånt sætning, svarsætning og fysisk værk, også om at vi hele tiden låner hinandens ord og begreber, når vi åbner fysiske og mentale døre.

## Over the Top

“I accepted him, Nelly. Be quick, and say whether I was wrong!” Det er Miss Catherine, 22 år fra Wuthering Heights, som spørger sin barnepige Nelly Dean om det var forkert at hun sagde ja til at forlove sig med Edgar Linton fra nabogården Thruscross Grange. Jytte Høy svarer som en sfinks og mimer samtidig romanens bevægelige univers: ”Over the Top or Down Under. To the Right or to the Wrong.” Kryds og tværs som Thruscross Grange. Men måske et meget præcist svar på spørgsmålet, for helt konkret er pæne Linton over the top, men han er også down under, sammenlignet med den rigtige kærlighed som jo er og bliver den umulige Heathcliff.

Emily Brontës *Stormfulde højder* (*Wuthering Heights*) fra 1847 er en rå og egentlig ret ubehagelig roman om had og kærlighed, nedarvede traumer og vold. Jytte Høys værksvar tager imidlertid et mere humoristisk greb. Værket er en mobile, i form af en skov af ens trafiktavler med påskriften *Wrong Way* fotograferet i New York. Vi stilles dagligt overfor valg og nogle dage kan man have det, som stod man i Høys mobile. Man oplever værket med kroppen, man må bevæge sig, dreje sig om sin akse for at orientere sig – er der mon ét af skiltene, der peger *This Way*? Det er der ikke, men der gives en *Chance Street*, snuppet i London. Som part af labyrinten kan man ikke se strukturen.

Men man må grine lidt af sig selv, autoritetstroen, som om der findes én sand vej, men også have blødhed overfor at livet dybest set er svært at finde rundt i.

### **Billedhuggeren**

“Four children. A dog. A little ray of sun. The 96. It is two o’clock.” Citatet er fra Georges Perecs værk *Forsøg på at udtømme et sted i Paris* (*Tentative d’épuisement d’un lieu parisien / An Attempt at Exhausting a Place in Paris*) fra 1975, hvori han over 3 dage (18, 19, og 20. oktober 1974) registrerede alt hvad han så udfolde sig på Place Saint-Sulpice i Paris.

Jytte Høys svar finder fiktionelt sted 5 minutter senere. Med en lille indeklemmt sætningsdel aktiverer hun Perecs passive sceneri maksimalt: “It is five minutes past two. A dog. Is eating a child. In the sunshine.” Perecs intention var at registrere det upåfaldende og Jytte Høy viser, hvor lidt der skal til rent sprogligt før virkeligheden bliver uhyrlig.

Det fysiske værk er et fotografi af Jytte Høy, som sidder på den eneste tilbageværende cafe på pladsen fra Perecs tid. Cafeen har hængt en plakette op, hvor der står: *Plac Gorg s P r c* (i 1969 udgav Perec romanen *La disparition*, som ikke indeholder et eneste ”e”). Høy er iklædt en tyk trøje, hun har solbriller på, misser mod en solstråle der aftegner 3 spidse tinder, som hundetænder, på muren bag hende. Det er hendes hænder, jeg vender tilbage til. De ser brede og stærke ud. En billedhuggers hænder.

### **Et større perspektiv**

Jytte Høy har et umiddelbart stedsligt gehør, en stærk fornemmelse af det rum, hun træder ind i, og på samme måde af de rum, hendes værker etablerer i rummet. Hun omtaler sig selv som en mønsterkigger, som skal langt ud og mærke på verden i sine undersøgelser. Denne sensibilitet for mønstre og strukturer, for rum og materiale, mærker man i værkerne. Det lille svirp i en sætning, som kan få en til at tænke på de elastikker Høy har arbejdet med tidligere, den lidt nonchalante måde at lade en ledning dryppe på, når den nu alligevel skal give strøm til et neonskilt, for ikke at tale om en knap, ømt placeret som et feministisk lille vink til Raymond Queneaus stiløvelse. Der er noget med at springe fra det meget intime og nære og så til et større perspektiv, den bevægelighed, som litteraturen netop har, at man i en sætning kan gå fra et blik til et univers, fra en konkret, personlig betragtning til en filosofisk svimlen, som Jytte Høy netop mestrer. Hendes værker er konkrete og relaterbare, de er hvad de er, og de er til at mærke med kroppen, og samtidig er de ude og røre ved spidsen af eksistensen og skabe forbindelser, man slet ikke havde kunnet forestille sig.